

1. Obiekt

ZBIORNIK PRZECIWPOWODZIOWY - SUCHY

2. Czas powstania

1906-1908

3. Miejscowość

STRONIE ŚLĄSKIE

11. Sekcja rzutowa - widok ogólny od strony odpowietrznej, neg. 900/208/2;

4. Adres

Stronie Śląskie
potok Morawka 2,4 km
(w kierunku południowym
od centrum miasta)

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo wałbrzyskie

gmina Stronie Śląskie

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Seitenberg (do 1945)
Żybocin (1945-1948)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo wrocławskie

powiat Bystrzyca Kłodzka

8. Właściciel i jego adres

Okręgowa Dyrekcja Gospodarki Wodnej we
Wrocławiu
ul. Norwida 34
50-950 Wrocław

9. Użytkownik i jego adres

ODGW Wrocław
ul. Norwida 34
50-950 Wrocław

10. Rejestr zabytków

Nr

data

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Realizacja zapory wraz z suchym zbiornikiem przeciwpowodziowym na potoku Morawka, powyżej Stronia Śląskiego, była częścią szerokiego programu związanego z ochroną doliny Nysy Kłodzkiej i Odry oraz zasileniem w wodę w celach żeglugowych skanalizowanej Odry. Już w drugiej połowie XIX wieku zaczęto więcej uwagi poświęcać gospodarce wodnej. Mimo to brak zbiorników przeciwpowodziowych stwarzał niebezpieczeństwo częstych wylewów Nysy Kłodzkiej i Białej Łądeckiej oraz potoków je zasilających. Największe powodzie w XIX i początku XX wieku zdarzyły się w 1829 i 1903. Na mocy rozporządzenia cesarskiego - królewskiego z 26 listopada 1873 roku powstał Zarząd Regulacji Rzeki Odry. Rozporządzenie to przekazywało sprawy regulacji Odry i nadzoru nad żegluga Naczelnemu Prezesowi Prowincji Śląskiej. Zakres kompetencji zwiększył się na mocy kolejnego rozporządzenia z 16 kwietnia 1879 roku. Cały odcinek Odry został podzielony na obwody inspekcji wodnობудowlanych. Ilość obwodów zwiększono w 1897 roku. Z inicjatywy ówczesnego nadprezydenta Śląska opracowano kompleksowy program ochrony przeciwpowodziowej, który zakładał budowę szeregu zbiorników na rzekach dorzecza Odry. Wówczas też zaplanowano budowę zbiornika na Morawce w dzisiejszym Stroniu Śląskim. Do budowy przystąpiono po powodzi w 1904 roku. Prace trwały od 1906 do 1908 roku.

Zapora w Stroniu Śląskim należy do jednej z ciekawszych na Dolnym Śląsku. Prezentuje wartości historyczno-techniczne oraz krajobrazowe. Na uwagę zasługuje zastosowany materiał oraz rozwiązania techniczne upustów. Do chwili obecnej zbiornik i zapora utrzymały konstrukcję, formę i architekturę nadaną w trakcie budowy. Zbiornik nadal pełni funkcje wyłącznie przeciwpowodziowe - tzw. suchy zbiornik retencyjny.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Suchy zbiornik przeciwpowodziowy "Stronie Śląskie" położony jest w Sudetach Wschodnich, na pograniczu grupy Śnieżnika i Gór Białskich. Przegradza on wody potoku Morawka (km 2,4), wypływające z Masywu Śnieżnika. Potok jest lewobrzeżnym dopływem rzeki Biała Łądecka. Zapora i zbiornik funkcjonują jedynie w okresie powodzi, chroniąc tereny położone poniżej. Podstawowe parametry zbiornika: powierzchnia zalewu 24,5 km², maksymalna pojemność 1,38 mln m³, rzędna maksymalnego piętrzenia 518,46 m npm, rzędna korony przelewu 517,46 m npm - wtedy pojemność zbiornika wynosi 1,13 mln m³; wydatek urządzeń zrzutowych przy piętrzeniu maksymalnym: upusty denne 18,6 m³/s łącznie, upust środkowy 18,5 m³/s, przelew 75,7 m³/s.

Zapora i urządzenia upustowe.

Zapora typu ziemnego z rdzeniem gruntowym z sekcją przelewową kamienną (w miejscu przepływu potoku). Część murowana wykonana jest z kamienia łamanego na zaprawie cementowej. Maksymalna wysokość zapory nad dnem doliny 16,5 m. Obiekt ma w planie kształt podkowy zwróconej otwartą częścią na południe. Utworzona w ten sposób czasza zbiornika posiada powierzchnię zalewu przy maksymalnym piętrzeniu 24,5 km². Korona zapory o szerokości 4 m posiada nawierzchnię żwirową, w miejscu przelewu - kładka metalowa nad przelewem. Skarpa odwodna posiada nachylenie 1:4, skarpa odpowietrzna 1:2, 1:3, 1:4. Obie skarpy posiadają warstwę humusu porośniętą trawami. Korpus zapory zbudowany jest z rumoszu gliniastego pochodzenia miejscowego. Sekcja przelewową posadowioną na podłożu skalnym, natomiast oba skrzydła zapory (ziemnej) na utworach czwartorzędowych. Budowla zrzutowa posiada korpus kamienny (ciosane bloki granitowe). Połączona jest z nasypem ziemnym murowanymi skrzydełkami od strony odpowietrznej i stożkami usypowymi od strony odwodnej. Pośrodku długości zlokalizowane są spusty denne, upust środkowy i przelew górny. Przelew posiada długość 30 m i zdolność przepustową 75,7 m³/s. Upust środkowy o kształcie półkola o średnicy 2,02 m i powierzchni 1,6 m² posiada przepustowość 18,5 m³/s. Zamykany jest zasuwą płaską, napędzaną ręcznie z korony zapory. Konstrukcja zasuw i prowadnic jest stalowa, nitowana. Upusty denne zbudowano w formie dwóch rur o średnicy 90 cm (powierzchnia 0,635 m² każdy) posadowionych na poziomie zwierciadła wody potoku. Łączna zdolność przepustowa 18,6 m³/s. Długość rur upustów dennych wynosi 10,55 m. Upusty nie są zamykane. Zabezpieczenie przed większymi zanieczyszczeniami stanowi szeroka krata umieszczona od strony odwodnej. Bezpośrednio na koronie przelewu mocowana jest metalowa konstrukcja kładki kontrolno-roboczej. Z kładki dostępne jest urządzenie regulujące położenie zasuw upustu środkowego. Przejście przez koronę zapory (kładkę) nie jest możliwe dla osób postronnych.

Dno potoku i skarpy od strony odpowietrznej oraz łożysko potoku po stronie odwodnej umocnione są brukiem na zaprawie cementowej.

<p>14. Kubatura</p> <p>pojemność całkowita zbiornika 1,38 mln m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>pow. zalewu 24,5 km²</p> <p>wys. zapory - 16,5 m długość zapory - 320 m szerokość w koronie - 4 m</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Zbiornik przeciwpowodziowy - ochrona przed powodzią miejscowości leżących poniżej zapory.</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Zbiornik przeciwpowodziowy - ochrona przed powodzią miejscowości leżących poniżej zapory.</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>Zbiornik jest eksploatowany od początku powstania. Na bieżąco prowadzone są badania i prace kontrolne zapory oraz prace konserwacyjne urządzeń spustowych (mechanizmy zasuw). Między innymi, w latach 1983 i 84 przeprowadzono badania zapory wykorzystując metodę prześwietlenia sejsmicznego do określania szczelności budowli.</p> <p>W ramach prac po lipcowej powodzi w 1997 roku, mają być wykonane w 1998 roku prace remontowe niecki wypadowej, ubezpieczeń brzegowych poniżej niecki oraz zmiana sterowania ręcznego zasuw na mechaniczny. Planuje się podwyższenie zapory i wałów bocznych.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Korpus zapory znajduje się w dobrym stanie technicznym. Nie występują uszkodzenia zewnętrzne w postaci pęknięć lub ubytków, zarówno od strony odwodnej jak i odpowietrznej. Stan okładziny zapory betonowo-kamiennej jest dobry. Kamień okładzin oraz spoiny nie wykazują poważniejszych uszkodzeń lub zmian na skutek korozji fizycznej i chemicznej. Stalowe elementy - zasuw i balustrady, zachowane są w dobrym stanie. Jedynie mechanizmy regulacji są mało sprawne.</p> <p>Bardzo poważnie zniszczona jest niecka wypadowa. Jej dno jest zamulone, w kilku miejscach zniszczone. Ubezpieczenie skarp poniżej skrzydełek budowli kamiennej uległo całkowitemu zniszczeniu.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Zapora prezentuje walory historyczno-techniczne, architektoniczne i krajobrazowe. Obiekt kwalifikuje się do ochrony prawnej - wpis do rejestru zabytków.</p> <p>Należy utrzymać bryłę, elewacje zapory i niecki wypadowej. Formę i materiał urządzeń towarzyszących (zasuw, mechanizmy, balustrady, itp). Prace konserwacyjne należy prowadzić w oparciu o tradycyjne technologie i materiały, zgodne z istniejącymi w obiekcie. Zakres i technologia robót winny być konsultowane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Komputerowe opracowanie wyników prześwietlenia sejsmicznego kamiennych elementów zapór w Mirsku i Stroniu Śląskim; Przedsiębiorstwo Badań Geofizycznych warszawa 1986 r - archiwum ODGW Wrocław.

Paszportyzacja zbiornika wodnego Stronie Śląskie, ODGW Wrocław.

Protokół zdania - przekazania zbiornika retencyjnego przeciwpowodziowego w Stroniu Śląskim z 12 lipca 1962 roku.

Protokoły z oceny stanu technicznego przeciwpowodziowego zbiornika suchego w Stroniu Śląskim; ODGW Wrocław; lipiec i listopad 1997 r.

E. Reyner-Czczot, J. Głowacki, Orzeczenie klasy budowli zapór Międzygórze i Stronie Śląskie; Warszawa 1989, ODGW Wrocław.

22. Bibliografia

Materiały informacyjne Ośrodka Technicznej Kontroli Zapór IMGW w Warszawie.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował: **Program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski**

tekst

plany, rysunki

zdjęcia fotogr.

miejsce przechowywania negatywów BSiDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki